

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ ТА ОСВІТИ УКРАЇНИ
Полтавський державний педагогічний університет
ім. В.Г. Короленка

**РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ МУЗИЧНО-ВИХОВНІЙ
РОБОТІ**

Програма спецкурсу
для студентів III курсу психолого-педагогічного
факультету зі спеціальності
“Початкове навчання та музичне виховання”

Полтава – 2002

Розвиток творчих здібностей дітей у позакласній музично-виховній роботі: Програма спецкурсу для студентів III курсу зі спеціальності “Початкове навчання та музичне виховання” / Упор. О.О.Лобач, Л.А.Кузьомко, – Полтава, 2002.– 18 с.

Рецензенти: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і педагогіки початкового навчання Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г.Короленка *Шпак В.П.*

Методист з музичного виховання Полтавського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників *О.С.Тимчук*

Затверджено вченою радою Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г.Короленка (протокол № 10 від 30.05.2002 року)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті особлива увага звертається на “забезпечення розвитку здібностей, талантів та обдаровань дітей і молоді, задоволення їхніх інтересів, запитів і пріоритетів.., заохочення творчої активності...” [с. 6]. Неабиякі можливості для творчого розвитку особистості має позакласна робота, спрямована на розвиток духовних потреб і талантів, творчих здібностей і нахилів дитини. Система музичного виховання в загальноосвітній школі передбачає єдність класної і позакласної роботи з школярами, яка зафіксована у програмі з музики для загальноосвітньої школи, розробленій під керівництвом Народного артиста України, професора А.Т.Авдієвського. Головною умовою ефективного творчого розвитку особистості учня є професійна готовність майбутнього вчителя до реалізації програмового змісту, до організації творчої діяльності учнів із першого класу.

Мета спецкурсу – підготувати майбутніх вчителів музики до педагогічного керування процесом розвитку творчих здібностей учнів початкової школи в позакласній музично-виховній роботі.

Завдання спецкурсу:

1. Ознайомити студентів із теоретичними засадами процесу розвитку творчих здібностей школярів.

2. Дати студентам систематизовані знання про психолого-педагогічні умови ефективного керування процесом творчого розвитку школярів, а також про методи та прийоми розвитку творчих здібностей учнів в різних видах музичної діяльності в умовах позакласної роботи.

3. Сформувати у майбутніх вчителів музики та співів практичні вміння та навички з педагогіки творчого розвитку особистості.

4. Виховати творче ставлення студентів до своєї майбутньої спеціальності, розвинути їхні музично-творчі здібності.

Після закінчення вивчення спецкурсу **студент повинен знати:**

- сутність, мету, завдання і зміст процесу творчого розвитку учнів;
- психолого-педагогічні умови оптимальної організації процесу творчого розвитку дітей у початковій школі;
- методику розвитку творчих здібностей учнів в позакласній музично-виховній роботі;
- сучасні технології організації творчої діяльності дітей.

Студент повинен вміти:

- Організувати процес творчого розвитку молодших школярів в позакласній роботі,
- мобілізувати та мотивувати дітей до творчої діяльності;
- Контролювати й діагностувати динаміку творчого розвитку особистості;
- На основі діагностики рівня творчого розвитку учнів конкретизувати творчі завдання;
- відбирати й компонувати музично-дидактичний матеріал для творчих завдань залежно від поставленої мети;
- удосконалювати окремі методи і прийоми творчого розвитку молодших школярів;
- виховувати позитивні якості особистості у процесі творчої діяльності у позакласній музично-виховній роботі/

З метою поглиблення практичної підготовки студентів до педагогічного керування процесом творчого розвитку учнів викладач використовує на лекційних, практичних та лабораторних заняттях інтерактивні та активні методи викладання (діалогічно-комунікативні, рефлексивні, ігрові тощо). По закінченні вивчення педагогіки творчого розвитку молодшого школяра студенти складають недиференційований залік, на який виносяться теоретичні питання й практичні завдання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СПЕЦКУРСУ

№ п/ п	Назва теми	Всьо- го	Лек- цій- них	Прак- тич- них	Само- стій- них
I. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ПОЗАКЛАСНІЙ МУЗИЧНО-ВИХОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ					
1.	Сутність процесу творчого розвитку особистості дитини	4	2	–	2
2.	Психолого-педагогічні умови творчого розвитку учнів початкової школи	2	2	–	–
2.	Особливості творчого розвитку дитини в позакласній музично-	2	2	–	–
II. МЕТОДИКА ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ МУЗИЧНО-ВИХОВНІЙ РОБОТІ					
1.	Зміст та етапи творчого розвитку молодшого школяра в об'єднанні за інтере-	2	2	–	–
2.	Методика діагностики творчого розвитку дитини	4	2	2	–
3.	Система творчих завдань та її загальна характеристика	16	2	10	4
В С Ь О Г О		30	6	12	6

Розділ І. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ПОЗАКЛАСНІЙ МУЗИЧНО-ВИХОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Лекція 1. СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ В МУЗИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (2)

Історія становлення та розвитку музично-творчої діяльності дитини в теорії естетичного (А.Капальдо, Г.Кудіна, О.Мелик-Пашаєв, З.Новлянська, М.К.Претте, С.О.Сисоєва, Б.Юсов та ін.) та музичного виховання (В.Баршева, Н.Брюсова, Н.О.Ветлугіна, Г.Рігіна, М.Румер, Л.Хлебнікова тощо).

Огляд зарубіжного досвіду творчого розвитку особистості в процесі її музичного виховання (Австрія, Аргентина, Англія, США, Японія та ін.).

Концепції творчого розвитку дитини Б.Л.Яворського і Б.М.Асаф'єва, їх схожість і відмінність, впровадження в практику сучасного музичного виховання. Сучасні підходи до творчого розвитку особистості молодшого школяра (Л.В.Горюнова, Л.Дмитрієва, В.Медінцев, В.Рагозіна, В.Тушева, та ін.) Творчість як діяльність, і творчість як метод музичної педагогіки (Л.Г.Дмитрієва). Мета і завдання музично-творчої діяльності дітей на уроці і в позаурочний час (огляд та аналіз сучасних програм з музики А.Т.Авдієвського, З.З.Жофчака, О.Я.Ростовського, Л.М.Масол, О.Щолокової).

Лекція 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ (2)

Диференціація психолого-педагогічних понять: «здібності», «талант», «обдарованість» (Н.Лейтес, К.К.Платонов, Г.С.Тарасов, Б.Теплов та ін.).

Універсальна модель та структура творчих здібностей: інтелектуально-когнітивний інтегрований компонент творчих здібностей, мотиваційно-особистісний інтегрований компонент, творчо-продуктивний інтегрований компонент (Д.Богоявленська, А.Вейн, Н.Гнатко, О.Лук, В.О.Моляко, Я.Пономарьов, Д. Перкінс, К.Роджерс, А.Танненбаум та ін.).

Динаміка розвитку творчих здібностей, за Б.Л.Яворським:

Психолого-педагогічні умови розвитку творчих здібностей учнів у початковій школі: загальний розвиток музичної культури дитини (формування установок і стійкого інтересу до спілкування з музичним мистецтвом; поширення інформаційно-слухацького досвіду; засвоєння засобів художньої виразності; збагачення чуттєво-емоційного досвіду; формування емоційно-оцінного ставлення до музики); відбір музичного репертуару, який відповідає загальноприйнятим музично-дидактичним вимогам, а також є взірцем і прикладом творчих дій; створення атмосфери творчої активності, невимушеності, розкутості, відкритості і зацікавленості; різноманітна творча імпровізація вчителя; інтеграція всіх видів музичної діяльності, центром якої виступає творчість; використання системи творчих завдань і найбільш ефективних форм їх постановки перед дітьми.

Лекція 3. ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ В ПОЗАКЛАСНІЙ МУЗИЧНО-ВИХОВНІЙ РОБОТІ (2)

Загальні принципи позакласної музично-виховної роботи: принцип добровільності, принцип ініціативності й самостійності; принцип емоційності; принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; принцип взаємозв'язку урочної та позаурочної виховної роботи (актуалізація знань із загальної педагогіки).

Мета і завдання позакласної музично-виховної роботи, зафіксовані в програмі з музики А.Т.Авдієвського.

Традиційні та інноваційні форми позакласної музично-виховної роботи та їхні потенційні можливості щодо творчого розвитку особистості дитини (Н.Вишнякова, Г.М.Нікітіна, А.Паламарчук, Г.Падалка, В.І.Столяров, Л.В.Шабашов та ін.).

Розділ II. МЕТОДИКА ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ МУЗИЧНО- ВИХОВНІЙ РОБОТІ

Лекція 4. ЗМІСТ ТА ЕТАПИ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА В ОБ'ЄДНАННІ ЗА ІНТЕРЕСАМИ (2)

Види гуртків, спрямованих на творчий розвиток молодшого школяра (узагальнення практики творчого розвитку особистості в Україні, в тім числі, в регіоні, а також у далекому та близькому зарубіжжі).

Етапи творчого розвитку особистості, за Б.Л.Яворським:

I. Переживання колективної творчості з одиничними випадками індивідуальної творчості: накопичення вражень; мимовільне вираження творчого начала в зорових, сенсорно-моторних, мовних напрямках;

II. Домінування індивідуальної творчості дитини паралельно з колективною: імпровізації рухові, мовні, музичні, образотворчі;

III. Індивідуальна творчість учня: створення власних композицій, які є відображенням будь-якого художнього враження (літературного, музичного, образотворчого, пластичного і т. д.); власне музична творчість.

Огляд програм творчого розвитку учнів у початковій школі (І.Барвінок, Л.В. Беземчук, В.Куришев та ін.).

Експериментальна авторська програма роботи об'єднання за інтересами «Творчий камертон».

Лекція 5. МЕТОДИКА ДІАГНОСТИКИ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ (2)

Критерії загальної творчої обдарованості: випереджаючий пізнавальний розвиток, психосоціальна чутливість, фізичні характеристики (К.Абромс, А.Гансберг, М.Карне, К.Текенс та ін.); морально-вольові властивості творчої особистості (І.С.Волощук).

Критерії визначення музичних здібностей дитини: емоційний відгук на музику в процесі слухання та виконання;

оригінальність художнього смаку; загострена слухова уважність; легкість координування музично-чуттєвих і музично-рухових уявлень; переживання уявлених та відтворених ладовисотних, гармонічних, ритмічних співвідношень; здібність до музично-образного осмислення музики (Б.М.Теплов, В.К.Тарасова).

Принцип єдності діагностичної та формуючої функції методів дослідження – провідне положення розробки діагностичного інструментарію. Батарея музично-діагностичних методик В.К.Тарасової. Творчі завдання як методи діагностики й розвитку творчих здібностей дитини в початковій школі.

Лекція 6. СИСТЕМА ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ ТА ЇХ ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА (2)

Огляд загальнопедагогічних методів творчого розвитку дитини (І.С.Волощук, О.С.Чернова) та методів художньої педагогіки (Г.Кудіна, О.О.Мелік-Пашаєв, З.Новлянська, К.С.Станіславський, Б.П.Юсов та ін.).

Специфіка творчих завдань в художній педагогіці: зверненість до почуттів, думок дитини, до її внутрішнього світу з подальшим вираженням останнього в адекватній художній формі (самовираження); відкритість творчого завдання різноманітним засобам художньої виразності; його суб'єктність і суб'єктивність; асоціативність; взаємозв'язок всіх видів мистецтва; емоційна образність і насиченість; форма поглиблення й закріплення емоційного ставлення до світу, природи, культури, інших людей, до самого себе.

Загальний огляд та аналіз методичних систем творчого розвитку особистості (Л.В.Горюнова, Н.Вишнякова, Л.Дмитрієва, В.Куришев, З.З.Жофчак, К. Орф, Б.Л.Яворський).

Класифікація творчих завдань на основі видів музичної діяльності: пісенна; інструментально-виконавська; пластично-рухова; музично-ігрова, музично-пізнавальна творчість; творче сприймання музики як інтегрований вид творчості.

Практичне заняття 1. МЕТОДИКА ДІАГНОСТИКИ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Законспектувати:

Гнатко Н.М. Структура обдарованості та засадничі принципи роботи з обдарованими дітьми // Обдарована дитина. – 1998. – № 4. – С. 22-28.

Прочитати:

Одаренные дети / Абромс К., Гансберг А., Карне М., Текенс К. – М.: Прогресс, 1991.

Самостійно *провести діагностику* творчих здібностей однієї дитини (за вибором студента) і обговорити її результати.

Практичні заняття з теми СИСТЕМА ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ ТА ЇХ ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА Семінар-практикум.

Питання:

1. Розкрийте сутність провідних загальнопедагогічних методів творчого розвитку особистості дитини.
2. Узагальніть творчі завдання, які використовуються в художній педагогіці (наведіть конкретні приклади завдань).
3. ~~Сформулюйте~~ *охарактеризуйте* метод творчості Л.Дмитрієвої?
4. Назвіть і фрагментарно продемонструйте методи і прийоми Б.Л.Яворського.

Обговорення та вибір найкращого схематичного зображення системи творчих завдань.

Огляд картотеки журнальних науково-методичних статей з проблеми: “Мистецтво та освіта”, “Искусство в школе”, “Музыка в школе».

Додаткова література:

1. Горюнова Л.В. Развитие ребенка как его жизнетворчество // Искусство в школе. – 1993. – № 1. – С. 15-21.
2. Горяева. Увлеченность, выразительность, самостоятельность // Искусство в школе. – 2001. – № 5. – С. 7-9.
3. Красильников И. Творческое задание на уроках искусства // Искусство в школе. – 2001. – № 5. – С. 10-12.

4. Мелик-Пашаев А.А., Новлянская Э.Н. Ступеньки к творчеству (художественное развитие ребенка в семье). – М.: Педагогика, 1987.

Практичне заняття 3. ВИКОНАВСЬКА ТВОРЧІСТЬ (пісенна та інструментальна)

Завдання:

1. Розробити творчі завдання на розвиток пісенної та інструментально-виконавської творчості, спираючись на програму А.Т.Авдієвського (оформити на окремих аркушах).
2. Підготувати методичну розробку заняття за експериментальною авторською програмою “Творчий камертон”, використовуючи лише два названих види творчих завдань (провести її в формі ділової гри).
3. Придумати й зробити шумові саморобні інструменти.

Ознайомитись з літературою і зробити нотатки:

1. Барвінок І. Ти і музика навколо тебе. Особливості формування музично-естетичної культури молодших школярів у позашкільній роботі // Рідна школа.– 1999. – № 5.
2. Велючина Н.А. Музыкальное развитие ребенка. – М., 1968.
3. Учите детей петь: Кн. для воспитателя и музыкального руководителя детского сада / Сост. Т.М. Орлова, С.И.Бекина. – М.: Просвещение, 1988.

Практичне заняття 4. МУЗИЧНО-ІГРОВА ТА ПЛАСТИЧНО-РУХОВА ТВОРЧІСТЬ

Завдання (виконати на окремих аркушах):

1. Створити та провести з групою студентів творчі музично-дидактичні ігри.
2. Підібрати музичний репертуар (пісні та інструментальні п'єси) для організації пластично-рухової творчості. Придумати музичні ігри з використанням української народної музики.

Ознайомитися з літературою:

1. Луговских В. Ритмические игры, пляски, упражнения. – К.: Советский композитор, 1991.

2. Куришев Є.В., Куришева Л.К. Система музично-естетичного виховання К. Орфа: Методичні рекомендації: У 2-х ч. – К., 1995.
3. Українське дошкілля: Пісні, ігри, танці, вірші, загадки. – К., 1996.
4. Українські народні ігри / Упор. Завацький В.І. – Луцьк, 1994.

Законспектувати:

Мудрик С.Б., Мудрик А.М. Ігри та забави в обрядах та звичаях українського народу // Традиції фізичної культури в Україні. – К., 1997.

Зробити ксерокопію:

Школьник С.Я. Вправи та ігри для розвитку координації мови та рухів // Розкажіть онуку. – 2001. – № 17-18. – С. 62 – 70.

Практичне заняття 5. ІНТЕГРАТИВНІСТЬ ТВОРЧОСТІ СЛУХАЧА

Завдання:

- Підготувати запис улюбленого інструментального твору (або виконати його на інструменті).
- До вибраного музичного твору розробити творчі завдання з різних видів музичної діяльності (найбільш вдалі з них провести з однокурсниками).
- Підготувати розширений конспект інтегрованого заняття, побудованого на основі обраного твору.
- Принести фарби, пензлики, кольоровий папір, саморобні інструменти.
- Підготувати на перевірку конспекти першоджерел (див. самостійна робота № 1,2).

Самостійна робота 1. СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ ТВОРЧОГО
РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Законспектувати:

1. Асафьев Б.В. О музыкально-творческих навыках у детей // Из истории музыкального воспитания / Под. Ред. Ф.Г. Арзамова и Л.З.Корабельникова. – М.: Просвещение, 1990. – С.106-107.
2. Дмитриева Л.Г. Творческое развитие школьника на уроке музыки // Музыкальное воспитание. – Вып. 15. – М.: Музыка, 1982. – С. 96-111;
3. Морозова С.Н. Основные направления и приемы развития детского творчества в педагогике Б.Л.Яворского и его учеников // Из истории музыкального воспитания / Под. Ред. Ф.Г. Арзамова и Л.З.Корабельникова. – М.: Просвещение, 1990. – С.113-120.

Самостійна робота 2. СИСТЕМА ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ ТА ЇХ
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Законспектувати:

5. Крылов Е. Школа творческой личности // Дошкольное воспитание. – 1992. – № 7-8.
6. Медінцев В. Дитяча творчість і діалог на музичному занятті // Мистецтво та освіта. – 1998. – № 2.
7. Рагозіна В. Особливості методики розвитку творчих здібностей молодших школярів // Мистецтво та освіта. – 1997. – № 2.
8. Тушева В. Формування творчої особистості дитини // Мистецтво та освіта. – 1997. – № 3.
9. Чернова О.С. Використання теорії розв'язання винахідницьких завдань в естетичному вихованні дошкільників // Шляхи вдосконалення навчально-виховного процесу в початкових класах та дошкільних закладах: Зб. статей. Ч.ІІ. – Полтава, 1996.

Опрацювати й розробити схему “Система творчих завдань”:

Волощук І.С. Методи розвитку творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку: Методичний посібник // Рідна школа. – 1998. – № 3, 6.

Зробити картотеку журнальних науково-методичних статей з проблеми: “Мистецтво та освіта”, “Искусство в школе”, “Музыка в школе».

ВИМОГИ ДО ЗАЛІКУ

На залік виносяться теоретичні питання та практичні завдання (у разі систематичної роботи студента на практичних заняттях залік виставляється автоматично).

Теоретичні питання

1. Назвіть системи виховання творчої особистості, які Вам імпонують і поясніть чому.
2. Чи може кожна дитина стати творчою особистістю? Доведіть свою думку, спираючись на концепції Б.Л.Яворського і Б.М.Асаф'єва.
3. Які компоненти складають структуру моделі творчої обдарованості?
4. Які умови, на ваш погляд, найсуттєвіші для розвитку творчих здібностей дитини?
5. Назвіть негативні чинники, які гальмують розвиток творчих здібностей?
6. Диференціюйте психолого-педагогічні поняття, які виражають індивідуально-типологічні особливості людини.
7. Як має враховуватись асоціативна природа музичного мистецтва у процесі розвитку творчих здібностей?
8. Простежте загальну логіку та зміст розвитку творчих здібностей дитини в позакласній музично-виховній роботі.
9. Поясніть доцільність осмислення творчості як методу виховання особистості. Яке його місце в структурі інших методів виховання школярів?

10. Узагальніть методи та прийоми творчого розвитку молодших школярів. Які, на вашу думку, є найбільш оптимальними і чому?

Практичні завдання

Підготувати методичну розробку заняття за програмою “Творчий камертон” за такою схемою:

Тема, мета та завдання.

Обладнання, в тому числі ТЗН і твори суміжних видів мистецтв (література, живопис, графіка, в тому числі й комп’ютерна, архітектура, художнє фото та ін.).

Хід заняття, структурований за такими видами музичної діяльності:

- Пісенна творчість;
- музично-пізнавальна творчість;
- Інструментально-виконавська творчість;
- Пластично-рухова;
- Музично-ігрова.
- Підсумок заняття.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Барвінок І. Ти і музика навколо тебе. Особливості формування музично-естетичної культури молодших школярів у позашкільній роботі // Рідна школа. – 1999. – № 5.
2. Волобух І.С. Методи розвитку творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку: Методичний посібник // Рідна школа. – 1998. – № 3, 6.
3. Гнатко Н.М. Структура обдарованості та засадничі принципи роботи з обдарованими дітьми // Обдарована дитина. – 1998. – № 4. – С. 22-28.
4. Дмитриева Л.Г. Творческое развитие школьника на уроке музыки // Музыкальное воспитание. – Вып. 15. – М.: Музыка, 1982. – С. 96-111.
5. Из истории музыкального воспитания / Под. Ред. Ф.Г. Арзамова и Л.З.Корабельникова. – М.: Просвещение, 1990.
6. Клепиков О. Основи творчості особи. – К.: Вища школа, 1996.
7. Крылов Е. Школа творческой личности // Дошкольное воспитание. – 1992. – № 7-8.
8. Лобач О.О. Творчість учителя як необхідна умова інтелектуально-творчого розвитку школярів // Розвиток інтелектуальних здібностей школярів на уроках і в позакласній роботі. – Полтава, 1999.
9. Медінцев В. Дитяча творчість і діалог на музичному занятті // Мистецтво та освіта. – 1998. – № 2.
10. Мелик-Пашаев А.А., Новлянская Э.Н. Ступеньки к творчеству (художественное развитие ребенка в семье). – М.: Педагогика, 1987.
11. Неменский Б.М. Мудрость красоты: О проблемах эстетического воспитания: Кн. для учителя. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1987. – 255 с.
12. Падалка Г.М. Українська філармонія для дітей та юнацтва // Мистецтво та освіта. – 1998. – № 3. – С. 34-45.
13. Паламарчук А. Позакласна музично-виховна робота з школярами молодших класів // Музика в школі / Упор. Ю.С.Юцевич. Вип. 7. – К.: Музична Україна, 1981. – С.55-62.

14. Рагозіна В. Особливості методики розвитку творчих здібностей молодших школярів // Мистецтво та освіта. – 1997. – № 2.
15. Ростовський О.Я. Методика викладання музики у початкових класах: Навчально-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1997.
16. Тарасова В.К. Онтогенез музикальних способностей у дошкільників. – М.: Педагогика, 1988.
17. Тушева В. Формування творчої особистості дитини // Мистецтво та освіта. – 1997. – № 3.
18. Чернова О.С. Використання теорії розв'язання винахідницьких завдань в естетичному вихованні дошкільників // Шляхи вдосконалення навчально-виховного процесу в початкових класах та дошкільних закладах: Зб. статей. Ч.ІІ. – Полтава, 1996.
19. Щолокова О.П. Особливості творчого розвитку першокласників на уроках музики // Мистецтво у школі / Упор. І.М.Гадалова. Вип. 1. – К.: Обрій, 1996. – С. 57-61.

**Розвиток творчих здібностей дітей
у позакласній музично-виховній роботі**

Навчальна програма спецкурсу

Укладачі О.О. Лобач, Л.А.Кузьомко

Комп'ютерний набір і верстка О. О. Лобач

Підписано до друку

Формат 60×84 1/32. Папір друкарський.

Гарнітура *Times Nev Roman Cyr* Друк офсетний.

0, 6 умовн. друк. арк.

Тираж 300 прим.

Видання Полтавського державного педагогічного
університету ім. В. Г. Короленка